

Introspective Inspiration

פרה תשע"ח

The Book
OUR HERITAGE

R. KI-TOV

THE END OF THE MONTH ♦ 455

עתיק

פרשת פרה

אמונת

קסב

Parashas Parah

THE THIRD OF THE FOUR SPECIAL Torah readings, *Parashas Parah* — the portion that tells of the laws of the red

heifer — is read on the Shabbos immediately before the Shabbos on which *Parashas ha-Chodesh* is read. Thus, if *Rosh Chodesh Nisan* falls on Shabbos [in which case *ha-Chodesh* is read then], *Parashas Parah* is read on the last Shabbos in Adar. If *Rosh Chodesh Nisan* falls on a weekday [in which case *ha-Chodesh* is read on the last Shabbos of

The parah adumah

THE TORAH REQUIRES THE USE OF THE ASHES OF the *parah adumah* only for one who became ritually impure through contact with a corpse. One who became ritually impure through other sources becomes purified through the methods specified in the Torah.

This mitzvah was given to Israel on *Rosh Chodesh Nisan* in the second year after they had left Egypt — on the day when the Tabernacle was first erected and put into use. At that time, all Israel — including those who had not come into contact with a corpse — had to be ritually purified with the mixture of the ashes of the *parah adumah* and spring water, for they had all been defiled through the incident of the golden calf. Idolatry imparts the same type of ritual impurity as does contact with the dead.

When God became reconciled with Israel and commanded them to build the Tabernacle so that He might dwell in their midst, He gave them this mitzvah as a means of purifying themselves.

וכעת חולפים זמנים יקרים במהירות גדול, ע"ד שכי המהר"ל בנס דפורים שנעשה הכל במהירות וקפיצה, שכן מצינו במגילה שכי "מהר קח את הלבוש וגו'", וכן "ויבהילו להביא את המן". וכן

הוא הענין שעוברים חיש מהר זמנים יקרים - שבפורים מתחיל יצי"מ ואח"כ בא שבעת ימי מילואים ואח"כ חנוכה הנשיאים וזמן חרותנו וימי הספירה ושבועות. והחכם עיניו בראשו שלא יניק לחלוף הזמנים לריק, אלא יצל זמנים יקרים אלה כי הרבה יש להרויח בהם. ובכניסת הל' יום קורין פי' פרה למען יטהר גבר ויהא מוכשר לקבל כל ברכאן הנשפעין בימים הבאים, ויהא ראוי לצאת לחירות בחג הפסח.

בעצמם להטהר. אז מתקיים בהם מש"כ "ויצא הכהן אל מחוץ למחנה" - והיינו שהקב"ה [שהוא הכהן] יוצא אל אותם שפלטם הענין אל מחוץ למחנה, ושם מזה עליהם ומטהרם כמ"ש "חוקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם". ובחי' זו נעשית בפורים, שהוא הזמן שמקרב הקב"ה הרחוקים המפוזרים בכל מדינות המלך. ועיקר בחי' הפורים הוא בשבת פ' פרה, כמו שאמרנו בספד"ק שפורים ופרה ענין א' הם, ובשבת הוא ביתר שאת ע"י סיוע קדושת השבת. וידוע שעליית כל העובדות של ימי השבוע הוא ביום השבת. וע"כ בשבת זו עולים כל המצוות שקיימו ישראל בימי הפורים להיות נקבעים בנפשות ישראל. ובפרט בעת סעודה שלישית שהוא עיקר תוקף מדרגת השבת, והקדושה היא אז בכפליים מבשאר השבת.

ובכניסתנו לשבת הראשון של ל' יום שלפני הפסח קורין אז פ' פרה לטהר נפשות ישראל להיות נכונים לזמן חרותנו, שבו אנו נכנסים להיות עם ישראל, ע"ד שנעשו אז ישראל לעם ויצאו משעבוד לגאולה ומאפלה לאור גדול. כך הוא בכל שנה שנעשה מחדש דבר זה ע"י אכילת הקרבן פסח, בזמן הגלות ע"י אכילת המצה והאפיקומן. ובלי ימים שלפני הפסח כבר מתחיל היציאה ממצרים, כמ"ש בסדר לאברהם האאולאי שבימים אלה הקב"ה מוציא בכל לילה את ישראל חלק מהטומאה עד שבפסח כבר יוצאים לגמרי לחירות. ובשבוע הבעל"ט מתחילים ד' ימי המילואים שבהם כל א' ממלא את ידיו להיות מוכשר להיות כהן משרת במשכן החדש הנבנה בניסן, כמ"ש בא' בניסן הוקם המשכן. והרי כל ישראל ראוים להיות כהנים, וכן יהא לעת"ל כמ"ש "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" (כדאיתא בבעה"ט על פסוק זה בפ' יתרו). אלא שע"י סיבת חטא העגל עויין לא זכו ישראל לכך. וע"כ בז' ימי המילואים ראוי לכל א' למלאות ידיו להיות מוכשר לעבודה.

ועיקר קריאת פרשת פרה קאי על טהרת הלב מן העוונות, וראיה לדבר הביא הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע ב'פרי צדיק' (פרשת פרה אות ז) כי תמיד קוראים בהפטרה באותו ענין שקראו בתורה, ואילו בהפטרה שבשבת פרשת פרה לא נזכרה טהרה מטומאת מת כלל ועיקר, רק נזכרת הטהרה מעבירות ככתוב שם (יחזקאל לו, כה-כו) "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם" מכל טמאותיכם, ומכל גלוליתם אטהר אתכם, ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן

בקרבכם, והסרותי את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר", ומכאן שעיקר טהרת פרה אדומה היא הנקיית והזיכוך מן העוונות, וזריקת מן החטאת על טמא מת הכוונה על מה שהביא גורם את הטומאה לאדם הראשון, שהרי על ידי חטא עץ הדעת של הנחש נגזרה מיתה לעולם, ובשבת זו אפשר לתקן את שורש כל החטאים.

ואף ה'חתם סופר' (דרשות לג: ד"ה שלהי יומא) הולך בדרך זו, שטהרת הפרה קאי על טומאת וחלאת העוונות, ולכן אמרה

תורה ליטול אפר הפרה לטהרתו, ונרמז שישבו האדם אל ה' בתשובה כשהוא בעיני עצמו כעפר ואפר, כי על ידי התשובה מתוך הכנעה ושפלות הרוח בלב נשבר יזכה לטהרה. ואם בנוסף לכך יזלגו עיניו דמעות מתוך שברון לב יחשבו לו דמעות אלו כהזאת מי חטאתי וזו טהרה שלימה של פרה אדומה הנוהגת לעולם בין בזמן הבית ובין אחר חורבן ביהמ"ק.

ליקוטי מאמרים

רנב | חג הפסח

מקום מושבם של אדם וחווה בגן עדן מקדם היה ברור (שם ב-ח): "ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר". חיים הנצחיים של אדם וחווה בגן עדן טרם שירד המות לעולם היה ברור. אך מעל ומעבר לכל האמור - לעילא מכל ברכתא ושירתא, מלכותו של הקב"ה על כל ברואי העולם היתה ברורה בלי שום שאלות וספיקות. אזהרתו של הקב"ה מלך העולם שלא לאכול מעץ הדעת היתה ברורה (בראשית ב-טו) "ויצו ה' אלקים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכול תאכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות".

ובכן כל הבריאה היתה מושלמת בתכלית השלימות, עד שבא הנחש הארז והפך את הקערה על פיה, בשאלה ששאל את חוה - שאלה תמימה כאילו לברר ולדעת, אם הקב"ה אסר עליהם לאכול מכל פרי הגן, אבל תוכה רצוף לעג וקלס בנימה של ליצנות, אם הקב"ה רצה לשלוט בכס מדוע לא אסר עליהם לאכול גם מכל עץ הגן, ובכך המשיך להסית ולהדיח את חוה, כי כשם שאין איסור לאכול מכל עץ הגן כך אין איסור לאכול מעץ הדעת.

הנה כי כן עלינו להבין ולהשכיל, כי אם היתה חוה מרגישה את ההסתה והמרידה במלכות שמים הטמונה בשאלתו של הנחש, אם היתה משכילה להבין כי בעצם התשובה שהיא משיבה לדברי הליצנות של הנחש, היא מגלה בכך את החשיבות הגדולה שהיא מייחסת לנחש, לנהל אתו שיחת מרעים בדברים העומדים ברומו של עולם, וכתוצאה מהבנה זו היתה מתרחקת מהנחש בשאט נפש שלא להשיב לו, כי אז לא היתה נופלת בפח שלו למרוד בגזירת ה', וכל העולם היה ממשיך להישאר זך ונקי מכל שאלות וספקות.

אולם מאחר שלא דחתה את הנחש ואת שאלתו, הצליח הנחש להפיל אותה ואת אדם הראשון ברשתו, וגרם בכך קלקולים גדולים בכל הבריאה, הקב"ה גירש את אדם וחווה מגן העדן, המיתה ירדה לעולם, האדמה התחילה להצמיח קוצים ודרדרים, אך הקלקול היותר גדול הוא כי מאז שהכניס הנחש בבריאה את שאלתו המרושעת כנגד גזירתו של הקב"ה, נתמלא העולם בשאלות וספקות של מיתות וכפירה, החל מדור המבול שהשחיתו את דרכם, וההמשך בדרך הפלגה שבנו את המגדל כדי להילחם כנגד ה', עד סדום ועמורה אשר חטאתם כבדה מאד.

לפי זה נשכיל להבין מה שמצינו אצל פרעה מלך מצרים שנתלבש בו הנחש הקדמוני, כמבואר בזוהר חדש (דף קלח: ד"ה פתח רבי שמעון): "ופרעה דאיהו דיוקנא דנחש חייבא". לכן כאשר באו אליו משה ואהרן בשליחותו של הקב"ה שיוציא את ישראל ממצרים, הלך בדרכו של הנחש לפתוח את דבריו בשאלה של מיתות וכפירה (שמות ה-ב): "ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל, לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח".

פי מה שאמר החכם מכל אדם (קהלת ז-ד): "גם את זה לעומת זה עשה האלקים". לימד אותנו בכך כי אם כוחות הטומאה מרימים את ראשם להילחם בקדושה, צריך להילחם עמיהם זה לעומת זה באותו כלי חרב מצד הקדושה.

לכן כל זמן שלא הכניס הנחש שאלות וספיקות בבריאה כנגד הקב"ה וגזירתו, לא היה שום צורך בשאלות וחקירות מצד הקדושה כי הכל היה ברור, אולם באותו רגע שהכניס הנחש שאלות וספיקות של כפירה בבריאה והפיל את האדם ברשתו, אין עצה ואין תבונה להילחם כנגדו רק בשאלות מצד הקדושה, שכל מטרתן להתעמק בתורה ולהתעלות באמונת ה' ובמצוותיו.

ועתה בא וראה דבר פלא, כי אחרי שחטא אדם וחווה בעקבות שאלתו הכפירה של הנחש, מיד נתגלה להם הקב"ה ושאל אותם כמה שאלות, אשר המפורסמת שבהם היא השאלה הראשונה ששאל הקב"ה את אדם הראשון אחרי החטא: "איכה". אך לאמיתו של דבר שאל הקב"ה עוד שאלות שהן בסך הכל ארבע שאלות, והנה הם הפסוקים שזכרו בהם השאלות של הקב"ה (שם שם-ח):

ענה לו בעל התניא בהתלהבות אש קודש, כי הקב"ה לא שאל אותו "איכה" - איפה אתה נמצא גופנית, אלא שאל אותו על מצבו הרוחנית "איכה" - ראה נא ראה, איך נפלת מרום כל המעלות עד תהום תחתית, מאיגרא רמא לכירא עמיקתא, לפני החטא היית גדול ממלאכים ושרפים, וכעת אתה מסתובב עירום ועריה ממצוה אחת שצויתך ולא יכולת לעמוד בה. הוסיף על כך בעל התניא, כי בכל זור ודור מהדהדת בחללה של עולם שאלה זו שהקב"ה שואל כל אדם "איכה" - התבונן נא באיזה מצב אתה נמצא ברוחניות.

ובכן יאירו עינינו וישמח לבנו להבין מעט מזעיר, איך שאלת הקב"ה מצד הקדושה: "איכה" היא בבחינת זה לעומת זה, כנגד שאלת הכפירה של הנחש, כי בעוד שמטרת השאלה של הנחש היתה, להפיל את אדם וחווה מרום המעלות עד הבור העמוק של התאוות והקליפות, הרי שמטרת שאלתו של הקב"ה "איכה" היתה, להכניס באדם ההרורי תשובה על ידי שיכיר איך נפל מרום כל המעלות עד לתהום תחתית.

אכילת מצות ושתיית הכוסות תיקון לחטא עץ הדעת

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שתיקנו חכמינו ז"ל בליל הסדר, שישאל הבן את אביו דוקא ד' קושיות, כי הן מכוונות כנגד ד' הקושיות ששאל הקב"ה את אדם וחווה אחרי שחטאו בעץ הדעת: (א) "איכה" (ב) "מי הגיד לך כי עירום אתה?" (ג) "המנו העץ אשר צויתך לבלתי אכול ממנו אכלת?" (ד) "מה זאת עשית?" (וישאל מקום להתבונן לכוון כל אחת מד' הקושיות זו מול זו). אולם עדיין צריך ביאור: (א) מדוע באמת שאל הקב"ה את אדם הראשון דוקא ד' קושיות. (ב) מדוע שואל הבן ד' קושיות בליל פסח כנגד ד' קושיות ששאל הקב"ה את אדם הראשון.

ונראה לבאר הענין בזה על פי יסוד גדול שלמדנו ממשנתו הטהורה של הש"ה הקדוש

(מסכת פסחים פרק תורה אור) על עבודת הקודש בליל הסדר לתקן את החטא של עץ הדעת, ובלשון קדשו: "המצוה והיין הם תיקון חטא אדם הראשון, יש אומרים חטה היתה ויש אומרים אשכול ענבים, ודברי שניהם אמת להמבין רמיזתו, והמצוה הוא התיקון של החטה והיין הוא התיקון של אשכול ענבים".

100 Festivals of Life - R. Zeff

Perhaps we can differentiate between Mitzrayim and Eretz Mitzrayim. Eretz Mitzrayim is the geographic place. Mitzrayim is a state of being. The word mitzrayim connotes "narrowness," when one is constricted, confined, and limited, enslaved by his passions, desires, and misconceptions and cannot actualize what his neshamah really wants him to do, that which is truly best for him both in this world and the next. From the time of Yitzchak Avinu's birth, we were

FREEING YOURSELF FROM "MITZRAYIM"

We are exhorted that in every generation each individual is required to view himself as if he personally left Mitzrayim — not necessarily Eretz Mitzrayim, but Mitzrayim. One need not identify with having been in the locality of Egypt and building store cities for Pharaoh, but rather with being steeped in one's own Mitzrayim, one's

own personal confinement and constriction, by one's own yetzer hara. The source verse makes no mention of Eretz Mitzrayim, the land of Egypt, but rather it says, "Because of this Hashem did for me when I left Mitzrayim."

The sifrei Kabbalah relate that from thirty days before Pesach, every night Hashem progressively provides each Jewish soul with the potential to redeem itself from the bonds of its personal slavery to the yetzer hara. This redemption culminates on the night of the Seder. Hence, as one fulfills the Seder and its various mitzvos, he must contemplate his personal, spiritual enslavement and his emancipation. This is a very personal and individualized meditation, as reflected by the phrase "One must consider himself as if he went out of Egypt" — not as if he was one of those who went out of Egypt, but rather as if he was the only one who went out, referring to his own very personal Mitzrayim.

ובוודאי שאדם המתגבר על יצרו, אין זה מכוחו הפרטי, אלא משום שאלקי אברהם היה בעזרו להצילו מרדת שחת, וכמו שאמרו חז"ל (שם): אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו. ואכן, כשזוכים לנצחו הוא נס גדול כמו יציאת מצרים.

וכאשר נוסף ונדייק, נבחין כי לא רק באופן כללי יש שייכות בין שעבוד וגאולת מצרים למלחמת היצר אלא שהם דומים

מאד בכל פרט ופרט. וכמו שביציאת מצרים לא היתה שום אפשרות להיגאל עד שהקב"ה בעצמו גאל אותנו, לא על ידי מלאך ולא על ידי שליח [כמו שאומרים בהגדה], כן ממש במלחמת היצר, אי אפשר בשום אופן להיגאל ולהחלץ מידי לבד, עד שהשי"ת גואל את האדם מרועות היצר.

להרבות בתפלות

זאת ועוד, מצינו בגלות מצרים, שגאל אותם השי"ת אחר שצעקו בני ישראל לה', וכנאמר במקראות (שמות ב, כג - כד): ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה, וישמע אלקים את נאקתם ויזכור אלקים את בריתו. וכתוב עוד (שם ג, ז; ט): ויאמר ה' ראה ראיתי וגו' ואת צעקתם שמעתי וגו', ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי. כן גם בגאולה הפרטית, צריכים להרבות בתפלה ובתחנונים לשומע תפלה ב"ה, שיחון אותנו ויציילנו מצרפני היצר, הרודף אחרינו תמיד, יום וליילה

מעתי יאירו עינינו וישמח לבנו להבין מה שבחר הקב"ה לשאול את אדם וחוה דוקא ד' קושיות אחרי שחטאו בעץ הדעת, כי אם לא היו אדם וחוה מתפתים ללכת בעצת הנחש, היו נשארים בגן עדן ולא היתה שום גלות בעולם, אולם מאחר שמרדו בה' בעצת הנחש ואכלו מעץ הדעת, הכניסו את היצר הרע ומלאך המות בעולם, וכתוצאה מכך צריכים כל ישראל שהיו כלולים באדם וחוה כשחטאו בעץ הדעת, לעבור את המסע הקשה של ד' הגלויות טרם שיזכו לגאולה.

לכן הקדים הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו רפואה למכה, לשאול את אדם וחוה ד' קושיות המכוונות כנגד ד' הגלויות, שהן בבחינת ד' קליפות קשות של ד' קושיות, כדי ללמדנו שמאז חטא עץ הדעת כשנפלו ברשת הנחש שפתח את הסתתו בשאלה הראשונה של כפירה, יצטרכו לעמול קשות כדי ליישב ד' קושיות המכוונות כנגד ד' הגלויות, כי עצם המושג של גלות טומן בחובו קושיא עצומה, שכבר נתייגע עליה דוד המלך באומר (תהלים קטו-ב): "למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם, ואלקינו בשמים כל אשר חפץ עשה", ועל ידי ישוב הקושיות נזכה לשבור את עול הגלויות מעל צווארנו.

כיון שבאנו לידי כך יפתחו לנו שערי אורה להבין מעט מזער עומק מחשבתם של חכמינו ז"ל, שתקינו בליל פסח שישאלו הבנים את אביהם ד' קושיות, על פי מה ששינינו בגמרא (ר"ה יא): "בניסן נגאלו, בניסן עתידין ליגאלי". לכן כדי לעשות אתערווא ולתתא לקראת הגאולה השלימה מכל ד' הגלויות, תיקנו שישאלו הבנים מהאב ד' קושיות והאב מתרץ להם את כל הקושיות, ועל ידי זה נעשה אתערווא ולעילא שגם הקב"ה אבינו שבשמים יתרץ לנו כל ד' הקושיות, שהוא בבחינת שבירת הקליפות של ד' הגלויות על ידי שיגאלנו גאולת עולם.

לפי זה נשכיל להבין טעם לשבח על מה שתקינו חכמינו ז"ל, בסיום הסיפור של יציאת מצרים, אחרי שזכה האב ליישב את כל ד' הקושיות של הבנים, שהן מסוגלות לשבור את ד' הקליפות של ד' הגלויות, לברך על גאולת מצרים ולהתפלל על הגאולה העתידית:

"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם, אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים, והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור, כן ה' אלקינו ואלקי

15 טיב סיפור יציאת מצרים המועדים קמו

ס' ע"א רב' ז' ע"ב

שעבוד מצרים רמז לשעבוד הפרטי

אכן כבר האריכו הספרים הקדושים לבאר, ששיעבוד מצרים מורה על שיעבוד כל אחד מישראל בכבלי היצר הרע, ובהתאם לכך גם גאולת מצרים מורה על הגאולה הפרטית הזו. וידוע מה שאמרו חז"ל (קידושין ל, ב): יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו. היינו, שבכל יום מנסה היצר דרכים חדשות ומשונות איך וכיצד להתגבר על האדם ולא לתת לו מנוח בעבודת הקודש, עד שילכד ברשתו אשר טמן לו.

21 הזיכוך הפרטי שיש לכל אחד

וכך הם הדברים באופן פרטי אצל כל אחד ואחד, שמתחילה עובר כל אחד זיכוך בכור הברזל, כאשר אין יום שדומה למשנהו, בנסיגות קשים או עגמת נפש ח"ו וכיוצא בהנה, ובלבו מטכס האדם רעיונות רבים, כיצד ידלג על הקשיים הללו המעיקים עליו, ושש ושמת כאשר עולה רעיון על דל מחשבתו, מבלי להתבונן מעט כי כל הצרות והקשיים המקיפים אותו באו במכוון מלמעלה כדי לזכוכ ולהכינו אל הטוב הצפון.

וכיון שאינו מתבונן, אינו משיג ומכיר שאכן הכל בא מאתו יתברך שמו, וממילא באים עליו חדשים לבקרים נסיונות וקשיים בלי סוף ותכלית. ורק כאשר הגיע לקצה גבול יכולת סבלו, מתחיל להכין כי אין בידו להושיע לעצמו, ומשיג בהבנה ברורה כי הכל נעשה בחשבון מדוקדק מלמעלה, וכי הבורא יתברך שמו הוא שהביא עליו את כל הקשיים שהתמודד בהם, כדי שישא אליו כפים בתפלה ובתחנונים להושיעו מידי הקמים עליו בגשמיות וברוחניות, כמו שעשו בני ישראל במצרים וכמוזכר במקראות שם לשונות של צעקה ועתירה. ואכן, זו תכלית כל הנסיונות ששולחים לאדם, כדי שיכיר שהכל מאתו ואין עוד מלבדו.

22 המטרה בריבוי סיפור יציאת מצרים

מעתה נתקרבונו מעט אל סודן של דברים, למה יש מצוה להרבות בסיפור יציאת מצרים, כי מוטל עלינו חוב קדוש לספר כל הניסים שעשה השי"ת לנו בכל פרט ופרט, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, כיון שבכל פרטי הסיפור יתעורר ויתן אל

לבו, כיצד להתנהג עם פרעה הפרטי שלו שהוא היצר המסית לרע, ויראה ויתבונן איך השי"ת מציל אותו מידו בדרך נס, כי אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו (קידושין ל, ב), כאמור.

23 מצות סיפור יצי"מ רק בפסח ואמנם, מצוה מיוחדת של ריבוי בסיפור יציאת מצרים, וההתבוננות בכל פרטיה ודקדוקיה, היא בדוקא בליל חג הפסח, ולא בשאר ימות השנה שאז יש רק מצוה של זכירת יציאת מצרים, ואולם אין מצוה לספר ביציאת מצרים במשך ימות השנה (מנחת חינוך כא, א), והטעם בזה כיון שגאולת מצרים מרמזת לגאולת כל אחד מיצרו כאמור בארוכה, וידוע מה שמוכא בספה"ק כי בכל שנה מתעורר כח עליון הנה בזמן הזה, והוא כח עליון לגאולה אמיתית מן המצרים הפרטיים של כל אחד, לכן תיקנו דבר זה דוקא בליל הסדר, כיון שהזמן גרמא לכך ודבר בעתו מה טוב.

ואכן כשמשכילים ויודעים איך לנצל היטב את ליל הסדר הקדוש, בוודאי שיוצאים ביד רמה ובוזרוע נטויה, מעבודות לחירות ומשעבוד לאור גדול.

ידיעה והכרה שהכל מה'

קשר נוסף בין הגאולה הכללית דמצרים לענין הגאולה הפרטית אליה מצפה כל אחד, הוא ענין הידיעה וההכרה בכורא כל עולמים, כי הכל בא מאתו בין לטוב ובין להיפך. ומצינו שבמצרים נתחלק הדבר לשני אופנים: א) ידיעת ישראל - היינו שישראל ידעו ויכירו מי הביא להם את הרווחה, וכדכתיב (שם ו, ז): וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים. ב) ידיעת מצרים - היינו שהמצריים יכירו כי השי"ת הוא הבורא והמנהיג את העולם, ועל פיו כביכול ישק כל דבר, וכלשון הכתוב (שמות ז, ה): וידעו מצרים כי אני ה'. וכן הוא בגלות הפרטית, צריך כל אדם החפץ להנצל מפיתויי היצר המסית, להכיר שכל עניניו באים לו מהשי"ת, וישעבד עצמו אליו באמת ובתמים לשמור חוקיו ומצוותיו, וזהו בדומה לידיעת ישראל.

19 לעתיד יתבטל השטן

גם אנו מייחלים ומצפים ליום בו גם השטן יכיר וידע כי 'אני ה', ויבטל עצמו לגמרי אל השי"ת, ובזה יהיה התיקון השלם ויזרח אור גאולה אמיתית, ועל דרך שאמרו חז"ל (סוכה נב, א) שלעתיד לבוא ישחוט הקב"ה למלאך המות.

והכוונה בזה, שמלאך המוות שהוא היצר הרע יתבטל לגמרי לגבי השי"ת, ואז תהיה הגאולה האמיתית של כל אחד ואחד לגמרי, בדיוק כמו שהיה ביציאת מצרים שכולם הכירו את השי"ת, הן ישראל והן פרעה, ופרעה צעק: ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים (שמות ט, כז), שהודה שהוא הרשע והכיר בהשי"ת, וכאשר הכיר שהשי"ת הוא מנהיג את העולם, ביקש שיתפללו עבורו שיחיה ולא ימות, כנאמר (שם יב, לא-לב): ולכו עבדו את ה' כדברכם, וברכתם גם אותי.

20 פרטי הגלות והגאולה שבמצרים

ובהתבוננות עמוקה יותר, נמצא קשר הדוק ביותר בין הגלות וגאולה שהיתה במצרים על כל פרטיה, לבין הגלות והגאולה הפרטית של כל אחד ואחד מכבלי היצר.

דהנה במצרים היתה גלות קשה שהיתה מלווה בצרות איומות לבני ישראל, עד שנכנע לבם של ישראל מקושי השעבוד וצעקו להשי"ת בכל לבבם, אחרי שהבינו כי כל זה אינו במקרה אלא יד ההשגחה העליונה מובילה את כל הענין הזה. ואמנם זמן רב של שעבוד קשה עבר עליהם, עד שהשיגו השגה גדולה זו.

ולא עוד, אלא שגם אחר שהשיגו בני ישראל את ההשגה הנעלית, כי מאת ה' היתה כל זאת, הוצרך הקב"ה להפליא עשר מכותיו בפרעה וכל עמו, כדי שגם הוא יסוג מן המחשבה השלילית בה צעד לאורך כל התקופה, כי הוא המנהיג הגדול וכל הכח עומד לעזרתו, עד שאפילו עשה עצמו לאלוה כמו שאמרו חז"ל במדרש (שמו"ר פרשה ח, ג), ומכאן לקח לעצמו את הכח לשלוט בבני ישראל בצורה אכזרית ביותר. ומעתה, כאשר ראה את ידו הגדולה של השי"ת, קלט כי אפסו כוחותיו אל מול הקב"ה שהוא הבורא היחיד, והוא עשה ועושה לכל המעשים.

ויש סיפורי ניסים כאלו למאות ולאלפים מאנשים שנושעו על ידי שקיימו בנפשותם "ונצעק" כליל הסדר, ולא לזילול כי רוכלא לפרט את כולם, וחדא מינייהו הוה ביהודי שעברו עליו יותר מעשר שנים מנשואיו ועדיין לא זכה להיפקד בפרי בטן, באותה שנה החליט יחד עם ווגתו לערוך את ליל הסדר בינם לבין עצמם, כדי שיוכלו לשפוך שיחם אל ה' באין מפריע, ואכן כעבור שנה זכו להיוושע בדבר ישועה ורחמים, ובודאי שאין בזה הוראה כללית להתבודד בעת הצעקה, שהרי העיקר הוא התפילה היוצאת מקירות ופנימיות הלב, וכמו שידוע מצדיקים שהתבודדות יכולה להיות בין אלפים ורבבות, אך הצד השווה שבהם שצריך להשתדל לבטל כל הסיבות המטריות אותו, ולשפוך שיחו לפני קונו, איש איש מנגעו ומכאובו, והקב"ה יקבל תפילתנו לרחמים ולרצון.

אחר שלמדנו חובתינו לבער ולשרוף את היצר הרע מליבנו צריך לטכס עצה איך זוכים לקיים חובה זו, והאמת שאין בזה דרך קצרה, כי היצה"ר אינו חלק גשמי רע שאפשר

לעשות "ניתוח" ולסלקו מן הלב, והדבר ברור שהכל תלוי אך ורק בניגעת האדם וברצון אמת של השתוקקות וצמאון להקב"ה, ועי"ז יכול לבטל כוחו של היצה"ר ולשרשו מלבויה.

שיחה זו. קדושת הפסח ומצוותיה

קנ

במדות טובות, במהרה, במחוק, ובכל צרכי רוחניות וגשמיות, את הכל יבקש ויתחנן מהקב"ה, ובודאי ימלא ה' כל משאלותיו לטובה.

ובפרט באותן מקומות מסוימות אשר צדיקים גילו לנו כי הם מסוגלות ביותר לבקש על כל מה שצריכים, כגון לפני "מה נשתנה", דאמרו חז"ל (פסחים קמו. במתני) "וכאן הבן שואל", וכתב על זה בבית אהרן בשם אביו הק' ז"ע, דשואל הוא לשון שאלה ובקשה, שכאן יכול הבן ישראל לשאול ולבקש מאביו שבשמים כל מה שצריך וכו' עכ"ל.

וכן בעת אמירת הברכה "גואל ישראל" שהוא ג"כ זמן מסוגל מאד לבקש או כל מה שצריך, כפי שאמר הרה"ק מאפמא ז"ע ש"אם האדם מתחזק באמונה שלימה בעת אמירתו גואל ישראל, והוא מאמין בכל לבו שה' יעזור לו, אני מבטיח לו שישע בישועה" עכ"ל (קובץ אליהו אות ק"ג), וכן בעת אמירת "ושאני יודע לשאול את פתח לו", שהרה"ק ר' משה מקוברין ז"ע אמר שזוהו בקשה ותחינה מהקב"ה שיתח את אומם לבניו שנוכל לעברו בלבב שלם (אמרות משה), במקומות אלו כדאי מאוד להתעכב ולהפציר בתפילה ובתחנונים מהקב"ה על כל צרכינו, שימלא כל משאלותינו לטובה.

ואין לשער גודל הנחת הרוח שיש להקב"ה מתפלה כזו, וכפירושו של הרה"ק בעל ה'בית אברהם' מסלונים ז"ע על דברי נעים זמירות ישראל (תהלים צג, ד) "מקולות מים רבים אדירים משברי ים", דהכי קאמר, "מקולות" הזעקה והבקשה שהאדם צועק ומבקש מהקב"ה להינצל מן "מים", אלו התאוות

הנרמזות במים שהם "רבים אדירים", וקשה לאדם לעמוד ולהתחזק כנגדם, והוא מתפלל לזכות ל"משברי ים", לקרוע את הים ולצאת מזה, כלומר שלבו סתום ומטומטם והוא מבקש שהקב"ה יקרע את ערלת הלב מעליו וכל המסכים יתפוגגו ויתבטלו, באותה שעה צריך לדעת "אדיד במרום ה'" שזה יקר בעיני ה' יותר מכל השירות ותשבחות שמלאכים ושרפים אומרים לפניו יתברך בשמים.

Prior to the redemption from Mitzrayim, Moshe Rabbeinu commanded *Bnei Yisrael*, "Draw [forth] and take for yourselves one sheep for your families" (*Shemos* 12:21). Would it not suffice to simply say, "Take for yourselves a sheep"? The beginning of the *passuk*, "Draw [forth]," seems to be superfluous. *Chazal* explain that there was a deeper intention behind Moshe's commandment. He was telling *Bnei Yisrael* that before performing the *mitzvah* of *Korban Pesach*, they must first sever their connection to *avodah zarah*.

Moshe was implying, "Withdraw yourselves from idol worship, and only then take a sheep for the *Korban Pesach*."

Each one of us has a personal "*avodah zarah*." It might be a negative *middah*, or a bad habit that we have yet to overcome. *Avodah zarah* also manifests itself in the numerous forms of addiction that abound nowadays. We must shake off this yoke of evil in order to make ourselves worthy of redemption.

What should one do if he has no idea which *avodah zarah* he "worships"? The answer can be gleaned from the *mitzvah* of *bedikas chametz*. The Gemara tells us that the search must be performed with a candle, since the *passuk* says, "A man's soul is the candle of Hashem, which searches the chambers of his inner self" (*Mishlei* 20:27). The Gemara deduces from this *passuk* that another search must also be performed with a candle: the search for *chametz*. Yet the connection between the search for *chametz* and the above *passuk* is more profound. Just as we search for *chametz* in our homes, we must also search the chambers of our hearts

for any spiritual *chametz*. We must reflect on our *middos* and attitudes in order to enable us to pinpoint the "idol worship" inside of us.

The days leading up to *Pesach* give us an opportunity for some serious soul-searching. A generous amount of time is spent cleaning for *Pesach*. The searching, scrubbing, and cleaning we do should inspire us to mentally search, scrub, and clean the chambers of our heart. Performing this spiritual exercise not only makes us worthy of redemption from the *yetzer hara*, it is also the preparation needed to merit the final redemption!

(*Daas Shlomo*, unpublished manuscript; see also *Alei Shur*, Vol. II, p. 389)

"The searching, scrubbing, and cleaning we do should inspire us to mentally search, scrub, and clean the chambers of our heart."

העולם הזה - מלחמה

הרמח"ל ז"ע כשמגדיר את עניין עולם הזה כותב (מסילת ישרים, פרק א'): "ונמצא שהוא מושם באמת בתוך המלחמה החזקה, כי כל עניני העולם בין לטוב בין לרע הנה הם נסיונות לאדם... עד שנמצאת המלחמה אליו פנים ואחור. ואם יהיה לבן חיל וינצח המלחמה מכל הצדדין, הוא יהיה האדם השלם אשר יזכה לידבק בבוראו ויצא מן הפרודור הזה ויכנס בטרקלין לאור באור החיים."

הנה אם אנחנו צריכים להילחם במלחמה זו כל חיננו, כנראה גילה לנו הקדוש ברוך הוא אי אלו ידיעות על האויב, שהרי בלי 'מודיעין' אי אפשר - וגם לא שייך - לנצח במלחמה.

אחד המקומות שעוסקים בהכרת ובידיעת האויב שבו אנו נלחמים בעולם הזה, זה בפרשיות של פרעה מלך מצרים. וכך כותב הרמח"ל (מסילת ישרים, פרק ב, בביאור מדת הזהירות): "ואולם הנה זאת באמת אחת מתחבולות היצר הרע וערמתו... והרי זו מעין עצת פרעה הרשע שאמר תכבד העבודה על האנשים וגו'... כן היא עצת היצר הרע ממש על בני האדם, כי איש מלחמה הוא ומלומד בערמימות."

מעתה, אם נדע מיהו ומהו פרעה, נדע גם מיהו ומהו היצר הרע שבו מתנהלת מלחמת העוה"ז. והנה 'פרעה' הוא בחינת יצר הרע, 'מצרים' היא החומריות - העולם הזה. 'מצרים' לשון 'מצרים' - גבולות, גשמיות מתאפיינת בכך שיש לה גבולות. רוחניות - לעומת זאת - מתאפיינת בכך שהיא ללא גבולות, כנאמר בגמרא (שבת ק"ח א'): "אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר אז תתענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך... אלא כיעקב שכתוב בו ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה". וכלל ישראל במצרים, זהו בחינת הנשמה הניתנת באדם.

אי אפשר לצאת ממצרים ללא נסים גלויים

והנה אם כך הם פני הדברים - שהנשמה והגוף זה כמו בני ישראל במצרים - עלינו לדעת שממצרים אי אפשר היה לצאת, אף עבד בעולם לא הצליח -

לצאת ממצרים אף פעם בעולם וכמו שאומרים חז"ל (ילקוט שמעוני פרשת יתרו רמז טס): "ענתה ידעתי כי גדול ה' אמר מתחלה לא היה עבד יכול לברוח ממצרים ועכשיו הוציא המקום ששים רבוא בני אדם ממצרים לכך נאמר כי גדול ה'". יציאת מצרים הייתה בנסים גדולים: מכות מצרים והנסים על ים סוף, אלמלא נסים כאלו גדולים אי אפשר היה לצאת ממצרים. ומעתה עלינו להבין את מצבנו, אם פרעה - היצח"ר - הוא המלך שלנו, ואנו נמצאים במצרים, הרי שאי אפשר לצאת ממצרים - מטומאת החומריות.

וכך אנו אומרים בהגדה של פסח: "ואילו לא הוציא הקדוש ברוך את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים", והנה היום אין פרעה ואין מצרים. אמנם דברי חז"ל ברור מללו, שפרעה במצרים אין זה דווקא פרעה מלך מצרים, ולא דווקא האומה המצרית שנקראת מצרים, אלא שהנשמה לכודה בגוף, והיא קשורה כל כך עם מעטפת החומר עד שהיא לא יכולה להשתחרר ממאסרה. ואם היא רוצה לצאת מהמאסר, צריכה לזכות לנסים כמו יציאת מצרים ובלא זה איננה יכולה לצאת.

אומר החוה"ל: תסתכל טוב על הקיום של כלל ישראל בזמן הגלות, תראה איך שאנו חיים בין הגויים, אנוחנו מתנגדים להם ולא מקבלים את דעתם, והם יודעים מזה, ועשו שונא ליעקב, ואעפ"כ המצב של כלל ישראל יותר טוב משל הגויים. להיות בין הגויים, מוקפים כל כך הרבה שונאים שכולם רוצים להשמיד אותנו ולהרוג אותנו, שלא אחד אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, ואעפ"כ בהרבה מקומות המצב של כלל ישראל יותר טוב מהמצב של הגויים. ונסים אלו - אומר החוה"ל - הם קרובים לנסים של יציאת מצרים ושל קריעת ים סוף.

כדי לזכות לנסים צריך מסירות נפש

אלא שבאופן פרטי, כל יחיד ויחיד שרוצה שהקב"ה יעשה איתו נסים כאלו, שיוצא לצאת ממאסר היצר שלו, צריך להיות ראוי לנסים, והנה כלל ישראל זכו לכאלו נסים ע"י מסירות נפש, וכמו שאומר הנוביץ יחזקאל (טו, ו): "ואעבור עליך ואראך מתבוסת בדמין ואומר לך בדמין חיי ואומר לך בדמין חיי", וכפי שדורשים חז"ל (שמות רבה פר' טו): "ואעבור עליך ואראך מתבוסת בדמין וגו' חיי בדם פסח, חיי בדם מילה", היו צריכים מסירות נפש. כך הייתה היציאה ממצרים, דווקא כשהקריבו קרבן פסח וכשהיו מוכנים למול את עצמם - שתי מצוות של מסירות נפש - הם זכו לנסים. כך גם היה כשהגיעו לים סוף, הם זכו לקריעת הים, רק שהיה מי שהיה מוכן למסור נפש ולהיכנס למים, אז הם נקדעו.

המסירות נפש שתובעים מאיתנו, זה לא לשחוט אלוהיהם לפנייהם, וגם לא שנמול את עצמנו, אלא כמו שהרמח"ל (שם) ממשך ואומר: "צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, ה' לא יעזבונו וגו'. אך אם האדם מפקח על עצמו, אז הקדוש ברוך הוא עוזרו וניצול מן היצר הרע, אבל אם אינו מפקח הוא על עצמו, ודאי שהקדוש ברוך הוא לא יפקח עליו. כי אם הוא אינו חס, מי יחוס עליו". והיינו, להינצל מן היצר הרע אי אפשר ללא עזרת הקב"ה - נסים גלויים, אך אם האדם מפקח על עצמו - היינו התאמצות ומסירות נפש - הקב"ה עוזרו ע"י נסים גלויים.

הדבר שמקביל ל"בדמיך חיי", המקביל ל"דם פסח" ול"דם מילה", זה חשבון נפש של האדם, זה המסירות נפש. שישב כל יום עם עצמו ויחשוב קצת על עצמו - זה מה שרוצים ממנו, לא להיות כסוס שוטף במלחמה, וכמו שכותב (שם) הרמח"ל: "והנה ירמיהו היה מתאונן על רוע בני דורו מפני היותם נגועים בנגע המדה הזאת, שהיו מעלימים עיניהם ממעשיהם בלי ששימו לב לראות מה הם: הלהעשות אם להעזוב? ואמר עליהם (ירמיהו ח), אין איש נחם על רעתו לאמר וגו' כלה שב במרוצתם כסוס שוטף במלחמה. והיינו, שהיו רודפים והולכים במרוצת הרגלם ודרכיהם מבלי שיניחו זמן לעצמם לדקדק על המעשים והדרכים, ונמצא שהם נופלים ברעה בלי ראות אותה". מה שרוצים מהאדם זה חשבון הנפש; תחשוב על עצמך קצת, איך התנהגתי היום? איך למדתי היום? איך התפללתי היום? איך היה הבין אדם לחברו שלי היום?

Asardy the path - R. Y. Heller

35 Let us say we have agreed that evaluation and assessment are essential at all times. Why, then, do we not put this knowledge to practical use? How is it that we still allow ourselves to be swept along? The Ramchal explains: However, this is truly one of the stratagems of the evil inclination and his cunning: he constantly burdens men's hearts with his labor, until they have no time to consider and reflect about which path they are following, for he knows that if they would only give a little thought to what they were doing, they would certainly begin to regret their actions. And this regret would continue to grow within them, until they would abandon sin altogether.

In other words, the evil inclination keeps us too busy to think. He creates a plethora of problems and

36 This is Pharaoh's tactic in modern form: confuse the people, keep them busy, inundate them with "problems" and "issues" and thousands of bits of useless information until there is no room and no energy for anything which really matters. Today the newspapers alone are enough to keep us occupied full time. Every stripe and shade of opinion has its own publication, and - so it seems - one must be fluent in them all. The result? Our heads are bursting with thousands of details which we do not need.

For just one moment, let us stop and think. On the other side of the world, a man was assassinated. Was Mandela's wife involved or could it be that she is innocent? At some far-off watering hole, one water buffalo shoved another into a pond. Was this planned aggression or just an unfortunate accident? For our purposes, how much difference really is there between these two critical events?

"ולמען חספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה'" (שמות י, ב). מנין ידעו כל הדורות "כי אני ה'" ? מהניסים והנפלאות שהיו ביציאת מצרים. ניסי יציאת מצרים לא לשעתם בלבד נעשו, אלא מהיום יסוד לאמונת ישראל לדורות. זהו חלקו הראשון של הרכוש הגדול אשר נטלנו בצאתנו ממצרים.

✓ החלק השני בו מחייבת אותנו היציאה לחרות היא קבלת עול עבדות, שנאמר: "אנכי ה' אלוהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" (שמות כ, ב). "שהיו עומדים במצרים בבית עבדים שביימי לפרעה, ואמר להם זה שהם חייבין שיהיה השם הגדול והנכבד והגורא הוזה לאלקים שיעבדוהו כי הוא פרד אוחם מעבדות מצרים כטעם (ויקרא כה, נה): 'עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים'" (רמב"ן שמות שם).

✗ כדבריה הראשונה הונח היסוד של קבלת עבדות: הקב"ה הוציא אותנו מעול מלך רשע, מעבדות חומר ולבנים של בשר ודם, כדי לחת עלינו עול מלכות שמים. עצם השחרור מבית עבדים מחייב קבלת עול עבדותו יתברך.

וכה אמר הקב"ה למשה כתחילת שליחותו: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה" (שמות ג, יב). "וששאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים" (רש"י), "שהם עתה בלתי ראויים לכך" (ספורנו). השיבו הקב"ה: "דבר גדול יש לי על הוצאה זו שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף ג' חדשים שיצאו ממצרים" (רש"י). הרי שקבלת התורה

נקראת בלשון עבדות. והדבר תמוה לכאורה - וכי איזו עבודה יש בעצם קבלת התורה!

פשוט הענין נמצא בדברי הספורנו שם: "אע"פ שאינם ראויים הם מוכנים לעבוד את האלוקים על ההר הזה בהוציאך אותם מבין הפושעים בה". קבלת עול מלכות שמים לכשעצמה היא העבדות. "וכולם מקבלים עליהם עול". היינו: אני מקבל על עצמי את כל התורה כעול, ולא מפני שכך נוח לי או טוב לי. אלא כעבד שאיננו שואל את רבו "מדוע הנך מצוה עלי כך וכך?", אף אנו עבדי ה' מוכנים ורוצים לקיים כל מה שהארוך ב"ה מצוה אותנו. הגויים שאלו "מה כתיב בה?" וסירבו לקבל את התורה כיון שחלק ממנה לא התאים לאופי שלהם. גדולת עם ישראל היתה שלא שאלו אלא אמרו: "נעשה ונשמע". - תחילה נקיים ורק אח"כ "נשמע" דברים שאפשר לנו להבין: קבלת התורה קרויה "עבדות", כי על כן טומנת היא בחובה קבלת עול מצוות: "הם מוכנים לעבוד את האלוקים" (ספורנו).

הגרי"י סלנטר במכתבו (איג' יז) כותב דברים נוראים אודות התוצאות המתחייבות מהעבדות לה:?

"ובזאת הלא נודע כי 'אדם לעמל יודג' (תכלית בריאת האדם - לעמל התורה והמצוות. ומהו עמל?) ללחום מלחמת מצוה (כל חיי האדם הם אחגור של מלחמה, מלחמה לעשיר בניסיונות העושר, ולעני עם קשיי העוני וכד') והחובה עליו להחליץ בעבודת ה', לא

רק מה שטבעו מניחו מעצמו ומה שהוא קצת כבידות להזניח, כי בזה האופן אין האדם עובד את ה' רק הטבע עושה שלה ויכול להקרא חלילה פורק עול, כאשר לא יתן שום יגיעה לעבודת ה' ית"ש רק לשמור מה שאין עליו עול. וזאת הוא היסוד מעבודת (לשון "עבדות") האדם לבוראו ית"ש, לשמור ולעשות גם מה שאין לבו חפץ, כי אם לא ישים האדם לבו ונפשו לעשות נגד רצון לבבו הרי הוא עלול לכל עבירות שבתורה ר"ל, גם אותן שאיננו עובר עליהן מצד הרגילו וטבעו. כי ההרגל והטבע מתחלפים מסיבות צדדיות כאשר יאלצם כח אחר המנגד לזה".

הגרי"ס מגלה טפח מכוחות הנפש של האדם: יתכן לקיים תורה ומצוות, אמנם אם יבדוק היטב בעצמו יגלה שעושה רק דברים שטבעו מניחו, אבל כשידקק לדברים הדורשים ממנו ויתור כלשהו, אם זה ויתור על נוחיות, על נאה, או ויתור על הגבלה כלשהי, או שעליו לכבול את מידת הקנאה וכדו', כזה כבר איננו מסוגל לעמוד. הנה כל מעשיו הם רק בגדר טבעו הרגיל וכל ההשתדלות שעושה מסביב לכך הכל נכנס רק תחת גדר זה, ותו לא. אדם זה אנו נוטים להגדירו כעובד ה' למחצה, כעובד ה' בצורה בלתי מושלמת. אבל האמת, אומר הגרי"ס, אין עבודת ה' למחצה. החובה האמיתית היא להתייגע בכל כוחו לעבודת ה' ולא רק מה שטבעו מניחו. מי שאיננו מתייגע, כלומר אינו מתאמץ מעבר לגבולי הטבע שלו, אלא נעצר מכל דבר הורש מאמץ, יוכל להקרא חלילה פורק עול.

הסבא מסלבודקא זללה"ה אמר פעם לתלמיד: כל האנשים שואפים לגילוי אליהו. ואם היינו שומעים על אחד שהוא זכה לגילוי אליהו, היינו מאד מתפעלים. אמר הסבא לאותו תלמיד: אתה יכול לזכות ליותר מגילוי אליהו, שהרי כתוב במסילת ישרים שהנשמה של האדם גדולה יותר ממלאכי השרת. ואליהו הנביא הוא מלאך - "אליהו מלאך הברית", והנשמה שלך היא יותר ממלאך, וא"כ אם תדבר עם עצמך יהיה לך גילוי גדול יותר מאשר גילוי אליהו...

תתחיל לחשוב עם עצמך קצת - "כמעט קט", תתחיל לראות נסים כמו יציאת מצרים וקריעת ים סוף, החיים שלך ישתנו, תגיע לנקודת אמת, אתה תהפוך את העולם.

רמ סדר ארבע פרשיות

הרי גילו לנו באופן ברור שמצות פרה אדומה באה לתקן את הקילקול שנוצר בחטא העגל, ועל ידי זה היא מטהרת את הטומאה שנוצרה מכוחו.

התיקון לחטא העגל - קבלת עול

עצם המושג של חטא בכלל, הרי הוא פריקת עול מלכות שמים, שהאדם אינו מוכן לכופף ולהכניע את עצמו לעשות כפי שנצטווה, והוא הולך אחרי רצונו הפרטי, ואחרי מה שהוא חושב ומבין. וזה היה השורש של חטא העגל, שכלל ישראל לא הסכימו לבטל לגמרי את הבנתם האישית ולהאמין בדברי משה, ומכח זה עשו את העגל. ועל זה באה פרשת פרה שהיא 'חוק' בלי טעם, ללמד את האדם להכניע עצמו ולבטל את דעותו, ולעשות בדיוק כפי שנצטווה למרות שאיננו מבין טעמו של דבריו.

ומעתה נבין היטב כי אכן זוהי ההכנה הנדרשת מאיתנו לקראת הקרבת קרבן פסח, כי כדי לזכות לחדש בקרבנו את קבלת עבודת ה' עלינו, שזוהו ענינו של קרבן פסח וכפי שנתבאר, עלינו להשתחרר לגמרי מההליכה אחרי הרצון האישי שלנו, ולבטל את כל החשבונות בפני ציווי ה' שהרי זוהי ראשית העבדות, וכדבריו המפורסמים של רבינו יונה בשערי תשובה (שער א אות ו):

כי אם אמור יאמר העבד לרבו כל אשר תאמר אלי אעשה זולתי דבר אחו, כבר שבר עול אדוניו מעליו והישר בעיניו יעשה.

כל זמן שהאדם אינו מוכן להכניע את עצמו ולחפש איך לקבל עליו עול מלכות שמים בשלימות בלי שום שיוך, כל זמן שיש אצלו איזה שמץ כל דהו של 'נתנכרו מעשיו לאביו שבשמים' (לשון רש"י שמות

יג, מג), הוא עדיין אינו מוכן לגאולה, הוא עדיין אינו ראוי לצאת לחירות, שהרי עדיין לא הפקיע את עצמו מטומאת הנחש הקדמוני (שפיתתה את חוה לעשות נגד רצון ה'! עדיין יש בו ניצוץ מטומאת עמלק שאינו מוכן להכיר במלכות שמים!

זוהי ההכנה שסידרו לנו לפני פרשת החודש, על מנת להכין את עצמנו לקראת הקדושה של חודש ניסן - להזהיר את ישראל לטהר את עצמם מטומאת הנפשות, מכל החשבונות הרבים, לטהר את עצמנו מכל פריקת עול, מכל רפיון בתורה ובתפילה, מכל רפיון בשמירת הפה, ועל ידי זה בעזרת השי"ת נתקדש יידיש קדשים ונהיה מוכנים לגאולה ולהשראת השכינה בב"א.

* יסוד העבודות הוא לקיים דברים אף שלא נוח לעשותם. זאת ועוד, אם נוהג רק לפי טבעו והרגליו, הרי הוא בסכנה גדולה ועלול הוא להגיע לכל עבירות שבחורה, כי אף שהולך כעת בדרך הישרה, וזו מכיון שהוא מצוי בחברה ובסביבה המאפשרת לו לנהוג כך, אבל אם אך יגיע למקום אחר שבו אין הטבע מניחו לשמור, שוב מסוגל הוא להגיע לידי כך שיעבור על כל עבירות

ומצוה. ולא סתם "עבודה" חיצונית בעלמא, כי אם "עבודה" של ממש בעמל וביגיעת הגוף, להכין כראוי וכדת את צרכי המצוה ולעשות ולקיים את מעשה המצוה, מתוך דאגה וחרדה לסדרה ולעשייתה ככל משפטה וחוקתה.

אבות אבותינו ידעו סוד הדבר והשכילו לעמוד על אמיתתו. הם החמירו על גופם ועל נפשם ובכל מאודם לנהוג בכל החומרות הראויות בקיום המצוות. כך בכל מצוה ומצוה וכך במצוות הפסח ושמירתו, כמו זהירות-יתרה מתוך חרדה ממש במצות ביצור חמץ ובמצות אפית המצות. וכזהו זה, רואים אנו אנשים הזונחים אחריהם את כל ה"עבודה" הזאת ובאים אל ה"שלחן הערוך" בהשגת כל צרכי מצוות החג בקלות בלא הרבה טורח ויגיעה. נוהג שכזה גובל ב"קלות" במעלת יראת שמים ואהבת ד'. נוהג שכזה מורה על העדר מסירות לעבודת ד'. לא כן הצדיקים, האוחזים מעשה אבותינו בידיהם. ועושים "עסק רב" ב"עבודת המצוות" לעשותן על שלימותן, כמו ה"עסק" המתלווה אל הכנת ה"מים שלנו" לאפית המצות. אולם יש מן ה"לומדים" אשר יעלו שחוק על שפתותיהם ויטענו כנגד הצדיקים: "מה הרעש הגדול בקיום דין זה של הכנת המים?" והם אינם משכילים להבין את הרצון הפנימי אשר לצדיקים לעבוד את עבודת ד' באופן יותר נעלה ומרומם מכפי המורגל אצל ההמון.

48 תהסד אלה הם מועדי / פסח

* חז"ל הורו לנו באבות (ו, ב): "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה, שנאמר 'חרות על הלוחות' - אל תקרי חרות אלא חירות". נמצא שזה אשר אינו עוסק בתורה, עדיין לא יצא לחירות אלא מצוי בתוכה של עבדות. ומהי אותה "עבדות" של ימינו.

אדם יכול להיות משועבד לדברים הרבה. אדם משועבד לרצונותיו ותאוותיו, וכל אשר ליבו יחפור ינסה להשיג בכל כוחותיו, באשר הוא משועבד לרצונותיו ולהישגיות. השעבוד הזה כה קשה ומסוכן עד אשר לא אחת הוא כרוך גם בשפיכות דמים ממש ובודאי באכזריות כמו הלבנת פנים. ומי מדבר כבר על לשון הרע ורכילות ועוד אין סוף של עבירות חמורות ביותר שכולן תולדה של השעבוד לתאוות ולרצונות.

לימוד התורה בהתמדה, מביא את האדם לידי הכרה שאין ערך לחיים מלבד השעבוד לתורה ולמצוותיה. השעבוד להשי"ת מביא את האדם לידי השתחררות מכל שעבוד אחר שסכנותיו גדולות עד מאד, וכך הוא יוצא לחירות ולחיים טובים ומאושרים כאשר כל רצונותיו ותאוותיו משועבדים לתורה ולמצוות.

ומשום כך אומרים אנו ב"הגדה לפסח" כדברי המשנה במסכת פסחים (דף קטז, ב): "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים וכו'". וכשנאמר במשנה "חייב", הרי זוהי חובה כמו כל חובה אחרת. והאדם מקיים חובה זו ע"י ההשתעבדות לתורה וממילא יוציא את ה"מצרים" שבלבו, ויצא מאפילה לאור גדול.

וזהו כוונת בעל ההגדה "על גאולתנו ועל פדות נפשינו", אין גאולה פיזית בלי גאולה רוחנית, והגאולה הפיזית תלויה בגאולה הרוחנית. ועל כן אנו מזכירים "יצאת מצרים" בכל הזדמנות כנוכר, משום שהגאולה הפיזית של האדם, ההשתחררות מכל שעבוד לרצונות ותאוות, תלויה בגאולה הרוחנית, ע"י ההשתעבדות לתורה. ויסוד זה נלמד מיציאת מצרים.

49 ענין זה נוהג גם בגלות המר הזה, משועבדים אנו לכסף ולעבודה ולשאר עניני עוה"ז, ואין מרגישים כלל עד כמה אנו נעשים שקועים בתוך הגלות

הזה, אין אנו מכירים שבאמת אנחנו עבדים, ועד כמה השעבוד הזה שולט על כל החיים שלנו. אנחנו סבורים שיצאנו מכל יסורי הגלות, ואנחנו בני חורין, ולמעשה אנו בגלות מר, משועבדי לגשמיות ולרדוף אחר צרכי העולם.

'חייב אדם לראות את עצמו, מונח בזה * חייב שיכיר בעצמו עד כמה הוא נמצא במצרים, להכיר שצרכים לצאת ממצרים, ולהיות מלא תשוקה לצאת ממצרים, וע"י זה יכול האדם לזכות להרגיש ההארות של ליל פסח.

מתחיל בגנות

נמצינו למדים, חכלית יציאת מצרים: "תעבדן את האלוקים על ההר הזה" * "תעבדון" היינו קבלת עול מלכות שמים. וזו היתה מטרת קושי השעבוד בגלות מצרים, מסורים ומופקרים לעריצות פרעה, כדי לתת לעם ישראל מושג עבדות

מהי. לפי זה נבין היטב את החיוב בסיפור יציאת מצרים להתחיל בגנות (לרעת שמואל בגמ' שמתחיל בגנות היינו עבדים היינו). אף שבאופן טבעי אין רוצים לזכור את הצרות, ומעדיפים להזכר רק בגאולה המצרות, כאן נצטוו להתעמק גם ב"גנות" כדי לשוב וללמוד צורתו של עבד מהי. לאכול שוב את המרור כדי להזכר בטעמו המר, כי גם זה לימוד הוא.

יציאת מצרים היתה יציאה מעבדות כשר ודם לעבדות ה'. אף ש"מלכותו ברצון קבלו עליהם", בכל אופן הגישה היתה גישה של עבדות. אותה עבדות קשה שהיתה להם במצרים, עבודת פרך יומם ולילה וכו', היתה להם הדוגמא לעבדות ה'. "מצוות לאו ליהנות נתנו" (רי"ה כח). - "לישראל להיות קיומם להם הנאה אלא לעול" על צואריהם ניתנו" (רש"י).

46 קצד ה' קסם שיחות מוסר

חז"ל הקד' הורונו במסכת קידושין (לא א) "גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה", ופירושו התוס' (שם ד"ה גדול) טעם הדבר, לפי שמי שמצווה דואג ומצטער יותר פן יעבור על ציווי ד' מאשר מי שאינו מצווה "שיש לו פת כסלון" - שאם ירצה יניח המצוה ולא יעשה. למדים אנו בזה, כי קיום המצוות טומן בחובו גם את חלק ה"עבודה" של מעשה המצוה - "עבודה" המקיפה את מעשה המצוה מלבד ו"עבודה" הממלאת את מעשה המצוה מלגו. "עבודה" הבאה לידי ביטוי בטורח ובדאגה בשעת הכנת המצוה ו"עבודה" המתבטאת בחרדה וביגיעה בשעת מעשה המצוה, למען תיעשה המצוה בתיקונה ובמתכונתה הרצויה. ולפיכך "גדול המצווה ועושה", לפי שהוא משקיע עמל ודאגה בנפש ובגוף, כדי לקיים המצוה בשלמותה מיראתו פן יכשל - חלילה - ויעבור את פי ד' בלתי קיים מצוותו באופן המושלם יותר.

כך הם פני הדברים בחיוב ה"עבודה" שבכל מצוה ומצוה. אולם במצוות חג הפסח בא הכתוב והורה בפירוש על חיוב ה"עבודה" שבקיום מצוות החג והוא שאמר הכתוב: "ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה" (שמות יג ה) - מצוות ימי הפסח דורשים מן האדם "עבודה", אשר כל יהודי מבניו של מקום מבין אל חיובו. פרט לכן הרשע, השואל ותמה "מה העבודה הזאת לכם" (שם יב נו). הרשע אינו מבין את סוד ה"עבודה" וכוח חיובה, לעומתו - החכם מתעניין בפרטי ה"עבודה" הדרושה לקיום המצוות. ואני תמה על אותם מבייניו החפצים לקיים המצוות כתיקונם אך בלא עמילות ובלי ה"עבודה" הנדרשת, ורצונם כי יעלה בידם להחשב ככלל "מקיימי המצוות" אף גם בלי כל טורח ויגיעה המחויבת. הלא טעות גמורה, לסבור כי אפשר לקיים מצוות בלא להשקיע "עבודה" על קיומן. מבט טועה שכזה, דומה הוא לתמיהתו של הבן הרשע אשר טח עיניו מראות בחיוב ה"עבודה" המחוייב להתלות אל מעשה המצוה, ואשר הוא עיקר גדול בקיום כל מצוה